

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน*

สุธรรมา นิตินิเทศสุนทร**

บทคัดย่อ

การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐเป็นส่วนหนึ่งของหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของภาครัฐ การบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 มีเจตนารมณ์ให้ประชาชนมีโอกาสในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐ จากการวิจัยพบว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ค้ำครองสิทธิของประชาชนได้ดีในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ประชาชนไม่มีความรู้และความเข้าใจที่เพียงพอและถูกต้องเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ การให้ความสำคัญและตื่นตัวในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิของตนเองตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ อยู่ในระดับต่ำ และเห็นว่า หน่วยงานราชการไม่ได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ และให้บริการประชาชนได้ดีพอ หน่วยงานของรัฐควรปรับปรุงการเปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูลตามพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยปรับปรุงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐผ่านทางเว็บไซต์ มีศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางกายภาพและมีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ และเพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ

คำสำคัญ: การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

* โครงการวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อีเมล: suthamma.n@chula.ac.th

Public Information Disclosure and Citizen Access to Information^{*}

Suthamma Nitikasetsoontorn^{**}

Abstract

Public information disclosure is essential for public governance. Enacting the Official Information Act B.E.2540 gives citizens a legal right to obtain access to official government information. Research found that citizens have insufficient knowledge about the Act and are not aware of their rights. They view that state agencies do not conform to the Act and they have difficulties accessing public information. Improving citizen access to information can be implemented by improving the disclosure of information through the agencies' websites, having physical information center, and increasing public relations that help increase awareness about the Act.

Keywords: Public information disclosure, citizen access to information, the Official Information Act B.E.2540

^{*} Research Grant for New Scholar Ratchadaphiseksomphot Endowment Fund Chulalongkorn University.

^{**} Department of Public Administration, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University.

E-mail: suthamma.n@chula.ac.th

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลนั้น หน่วยงานราชการต้องดำเนินการด้วยความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ มีความโปร่งใส และประชาชนจำเป็นต้องมีส่วนร่วมและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาลได้ ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐจึงถือเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารประเทศ หากหน่วยงานของรัฐเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส ถูกต้อง ครบถ้วน รวดเร็ว และทั่วถึง ประชาชนและชุมชนจะสามารถรับรู้รายละเอียดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ และนำข้อมูลนั้นไปใช้ประโยชน์ในการประกอบกิจกรรมหรือต่อยอดในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพยังสามารถสร้างความไว้วางใจระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจเอกชน เพิ่มการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลโดยภาคประชาชน ลดโอกาสการทุจริตคอร์รัปชัน รวมทั้งส่งเสริมให้สังคม เศรษฐกิจ และประเทศชาติพัฒนาและเจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืน

ตลอดระยะเวลาสี่สิบปีที่ผ่านมา รัฐบาลชุดที่ผ่านมาและชุดปัจจุบันได้เห็นความสำคัญของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของภาครัฐ โดยพยายามผลักดันนโยบายเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐหลายนโยบาย ได้แก่ การบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ระบบศูนย์กลางข้อมูลภาครัฐ (data.go.th) ระบบภาษีไปไหน (govspending.data.go.th) และการแสดงความมุ่งมั่นในการสมัครเข้าเป็นภาคีสมาชิกกลุ่มความร่วมมือเพื่อการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (open government partnership, OGP) อย่างไรก็ตาม ความพยายามในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของภาครัฐที่คาดหวังว่าจะเกิดความโปร่งใส ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และมีธรรมาภิบาลนั้น ยังไม่ประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรมนัก เห็นได้จากดัชนีตัวชี้วัดความโปร่งใสที่จัดขึ้นโดยองค์กรนานาชาติ ได้แก่ รายงานผลการสำรวจอันดับการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (global open data index) ซึ่งจัดทำโดยองค์กรความรู้เปิด (open knowledge) รายงานผลการสำรวจอันดับการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐนี้วัดจากการเปิดเผยข้อมูลในหลายด้าน เช่น ข้อมูลสถิติของประเทศ งบประมาณของรัฐบาล การใช้จ่ายของรัฐบาล กฎหมายต่าง ๆ เป็นต้น โดยในปี พ.ศ.2558 ประเทศไทยได้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพียง 39% ซึ่งนับเป็นอันดับที่ 42 จากทั้งหมด 122 ประเทศที่ทำการสำรวจ และในปี พ.ศ.2557 ประเทศไทยได้คะแนนการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐเพียง 36% ซึ่งนับเป็นอันดับที่ 59 จากทั้งหมด 97 ประเทศที่ทำการสำรวจคะแนนระดับการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยมีการเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนเข้าถึงได้อยู่ในระดับต่ำและต่อเนื่องกันเป็นเวลาหลายปี (Global Open Data Index, 2016) นอกจากนี้ ดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน (corruption perceptions index, CPI) ซึ่งจัดโดยองค์กรความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ได้วัดจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อการคอร์รัปชันในภาครัฐหลายด้าน เช่น การเข้าถึงข้อมูลในด้านรายจ่ายของภาครัฐ เสรีภาพของสื่อ ความเป็นอิสระของระบบยุติธรรม เป็นต้น โดยในปี พ.ศ.2559 ประเทศไทยได้คะแนนความโปร่งใสเพียง 35 คะแนน จาก 100 คะแนน ซึ่งนับเป็นลำดับที่ 101 จากทั้งหมด 176 ประเทศ โดย 0 คะแนน หมายถึง ประเทศนั้นมีการคอร์รัปชัน ส่วน 100 คะแนน หมายถึง ประเทศนั้นไม่มีการคอร์รัปชันเลย ในปี พ.ศ.2559 ประเทศไทยได้คะแนนความโปร่งใสแย่งลงเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า โดยในปี พ.ศ.2558 ประเทศไทยได้คะแนนความโปร่งใสเพียง 38 คะแนน จาก 100 คะแนน ซึ่งนับเป็นลำดับที่ 76 จาก 168 ประเทศ และในปี พ.ศ.2557 ประเทศไทยได้คะแนนความโปร่งใสเพียง 38 คะแนน จาก 100 คะแนน ซึ่งนับเป็นลำดับที่ 85 จากทั้งหมด 175 ประเทศ คะแนนความโปร่งใสดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนเข้าถึงได้อยู่ในระดับต่ำและต่อเนื่องกันเป็นเวลาหลายปี (Transparency International, 2016)

รายงานผลการสำรวจอันดับการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐและดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชันเป็นหนึ่งในดัชนีที่สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยถูกประเมินว่า มีความโปร่งใสและการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของภาครัฐอยู่ในระดับต่ำ มีผลไม่เป็นที่น่าพอใจต่อเนื่องกันมาหลายปี และสมควรแก่เวลาที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนและจริงจัง ความสำคัญดังกล่าวจึงเป็นที่มาของงานวิจัยว่า ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับใด เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 เพียงใด ทั้งนี้ ประชาชนมีการตื่นตัวในการเข้าถึงข้อมูล และสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับใด โดยพิจารณาถึงด้านปริมาณและคุณภาพของข้อมูล รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ของข้อมูลดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังต่อไปนี้ (1) เพื่อศึกษาพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 (2) เพื่อศึกษาสถานะการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 (3) เพื่อศึกษาระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 และ (4) เพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารภาครัฐที่สามารถเพิ่มระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 กับสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน

ในปี พ.ศ.2540 สมัยรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ประกาศใช้กฎหมายพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 หรือกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ มีเจตนารมณ์ให้ประชาชนมีโอกาสดังกว้างขวางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐ เมื่อประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ก็จะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง ทั้งในเรื่องการตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ซึ่งเป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย ความโปร่งใสในภาครัฐ ความเป็นรัฐบาลโดยประชาชน และเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชนของภาครัฐมากขึ้น (Official Information Act, B.E.2540, B.E.2540)

“ข้อมูลข่าวสารของราชการ” ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ หมายความว่า “ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐ หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน” (Official Information Act, B.E.2540, B.E.2540) ดังนั้น ความหมายของคำว่า ข้อมูลข่าวสารของราชการ จึงให้ความสำคัญต่อลักษณะหรือสิทธิในการยึดถือข้อมูลข่าวสารนั้นว่าอยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ โดยไม่คำนึงว่าเนื้อหาสาระของข้อมูลข่าวสารเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ เอกชน หรือบุคคลใด ๆ ก็ได้ (Office of the Official Information, B.E.2549)

หลักการของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ นั้นให้หน่วยงานของรัฐ “เปิดเผยข้อมูลเป็นหลัก ปกปิดข้อมูลเป็นข้อยกเว้น” พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ให้สิทธิแก่ประชาชนในการรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการหลายประการ ซึ่งมีใจความสำคัญดังต่อไปนี้

มาตรา 7 หน่วยงานของรัฐต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อยดังต่อไปนี้ ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา

- 1) โครงสร้างและการจัดองค์กรในการดำเนินงาน
- 2) สรุปอำนาจหน้าที่ที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน
- 3) สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสารหรือคำแนะนำในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ
- 4) กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบ แบบแผน นโยบาย หรือการตีความ ทั้งนี้ เฉพาะที่จัดให้มีขึ้นโดยมีสภาพอย่างกฎ เพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง
- 5) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 9 ภายใต้บังคับมาตรา 14 และมาตรา 15 หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อยดังต่อไปนี้ไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

- 1) ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว
- 2) นโยบายหรือการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องพิมพ์ลงในราชกิจจานุเบกษามาตรา 7(4)
- 3) แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ
- 4) คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีผลกระทบถึงสิทธิหน้าที่ของเอกชน
- 5) สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงตามมาตรา 7 วรรคสอง
- 6) สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือสัญญาร่วมกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ
- 7) มติคณะรัฐมนตรี หรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมายหรือโดยมติคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ ให้ระบุรายชื่อรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการพิจารณาไว้ด้วย
- 8) ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตาม ย่อมมีสิทธิเข้าตรวจสอบ ขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งได้ ในกรณีที่สมควร หน่วยงานของรัฐโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจะวางหลักเกณฑ์เรียกค่าธรรมเนียมในการนั้นก็ได้ ในการนี้ ให้คำนึงถึงการช่วยเหลือผู้รายได้น้อยประกอบด้วย ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติไว้อย่างอื่น

มาตรา 11 นอกจากข้อมูลข่าวสารของราชการที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาแล้วหรือที่จัดไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้แล้วหรือที่มีการจัดให้ประชาชนได้ค้นคว้าตามมาตรา 26 แล้ว ถ้าบุคคลใดขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการ และคำขอของผู้นั้นระบุข้อมูลข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามสมควร ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้แก่ผู้ขอภายในเวลาอันสมควร เว้นแต่ผู้นั้นจะขอจำนวนมากหรือบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

มาตรา 12 ในกรณีที่มีผู้มายื่นคำขอข้อมูลข่าวสารของราชการตามมาตรา 11 แม้ว่าข้อมูลข่าวสารที่จะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานส่วนกลาง หรือส่วนของสาขาของหน่วยงานแห่งนั้น หรือจะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นก็ตาม ให้หน่วยงานของรัฐที่รับคำขอให้คำแนะนำไปยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นโดยไม่ชักช้า (Official Information Act, B.E.2540, B.E.2540)

ถ้าหน่วยงานของรัฐผู้รับคำขอ เห็นว่า ข้อมูลข่าวสารที่มีคำขอเป็นข้อมูลข่าวสารที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น และได้รับบุหามการเปิดเผยไว้ตามระเบียบที่กำหนดตามมาตรา 16 ให้ส่งคำขอนั้นให้หน่วยงานของรัฐผู้จัดทำข้อมูลข่าวสารนั้นพิจารณาเพื่อมีคำสั่งต่อไป

มาตรา 13 ผู้ใดเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7 หรือไม่จัดข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ตามมาตรา 9 หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ตนตามมาตรา 11 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า หรือเห็นว่าตนไม่ได้ความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันควร ผู้นั้นมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการ เว้นแต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 15 หรือคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตามมาตรา 17 หรือคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา 25

ในกรณีที่มีการร้องเรียนต่อคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องเรียน ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นให้ขยายเวลาออกไปได้ แต่ต้องแสดงผลและรวมระยะเวลาทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินหกสิบวัน

จากข้อกำหนดข้างต้น จะเห็นได้ว่า หลักการของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ให้หน่วยงานของรัฐ “เปิดเผยข้อมูลข่าวสารเป็นหลัก ปกปิดข้อมูลข่าวสารเป็นข้อยกเว้น” โดยพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ได้กำหนดว่าข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐไม่ต้องเปิดเผย คือข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 14 และมาตรา 15

มาตรา 14 ข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์จะเปิดเผยมิได้

มาตรา 15 ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

1) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

2) การเปิดเผยจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเป็นเกี่ยวกับการฟ้องร้องคดี การป้องกัน การปราบปราม การทดสอบ การตรวจสอบ หรือการรู้แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารหรือไม่ก็ตาม

3) ความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการทำความเข้าใจหรือคำแนะนำภายในดังกล่าว

4) การเปิดเผยแล้วจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

5) รายงานการแพทย์หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งการเปิดเผยจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร

6) ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผย หรือข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น

7) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดก็ได้ แต่ต้องระบุไว้ด้วยว่าที่เปิดเผยไม่ได้เพราะเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใดและเพราะเหตุใด และให้ถือว่ากรณีคำสั่งเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นดุลพินิจโดยเฉพาะของเจ้าหน้าที่รัฐตามลำดับสายการบังคับบัญชา แต่ผู้ขออาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 17 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่า การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้ใด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแจ้งให้ผู้นั้นเสนอคำคัดค้านภายในระยะเวลาที่กำหนด แต่ต้องให้เวลาอันสมควรที่ผู้นั้นอาจเสนอคำคัดค้านได้ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

ผู้ที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่ง หรือผู้ที่ทราบว่าข้อมูลข่าวสารของราชการใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของตน มีสิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้โดยทำเป็นหนังสือถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบ

ในกรณีที่มีการคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องพิจารณาคำคัดค้านและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้คัดค้านทราบโดยไม่ชักช้า ในกรณีที่คำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นมิได้จนกว่าจะพ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์ตามมาตรา 18 หรือจนกว่าคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้มีคำวินิจฉัยให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นได้ แล้วแต่กรณี

มาตรา 18 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารใดตามมาตรา 14 หรือมาตรา 15 หรือมีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของผู้มีประโยชน์ได้เสียตามมาตรา 17 ผู้นั้นอาจอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งนั้นโดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ให้สิทธิแก่ประชาชนในการได้รับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งมีใจความสำคัญดังต่อไปนี้

มาตรา 23 หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังต่อไปนี้

1) ต้องจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงเท่าที่เกี่ยข้องและจำเป็นเพื่อการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์เท่านั้น และยกเลิกการจัดให้มีระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น

2) พยายามเก็บข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในกรณีที่กระทบถึงประโยชน์ได้เสียโดยตรงของบุคคลนั้น

3) จัดให้มีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาและตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอเกี่ยวกับสิ่งดังต่อไปนี้

- ก) ประเภทของบุคคลที่มีการเก็บข้อมูลไว้
- ข) ประเภทของระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล
- ค) ลักษณะการใช้ข้อมูลตามปกติ
- ง) วิธีการขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารของเจ้าของข้อมูล
- จ) วิธีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล
- ฉ) แหล่งที่มาของข้อมูล

4) ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ

5) จัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสมหรือเป็นผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูล

มาตรา 24 หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผย ดังต่อไปนี้

- 1) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น
- 2) เป็นการใช้ข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล
- 3) ต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านการวางแผนหรือการสถิติหรือสำมะโนต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น
- 4) เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใด
- 5) ต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามมาตรา 26 วรรคหนึ่ง เพื่อการตรวจดูคุณค่าในการเก็บรักษา
- 6) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องร้องคดี ไม่ว่าคดีประเภทใดก็ตาม
- 7) เป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล
- 8) ต่อศาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว
- 9) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

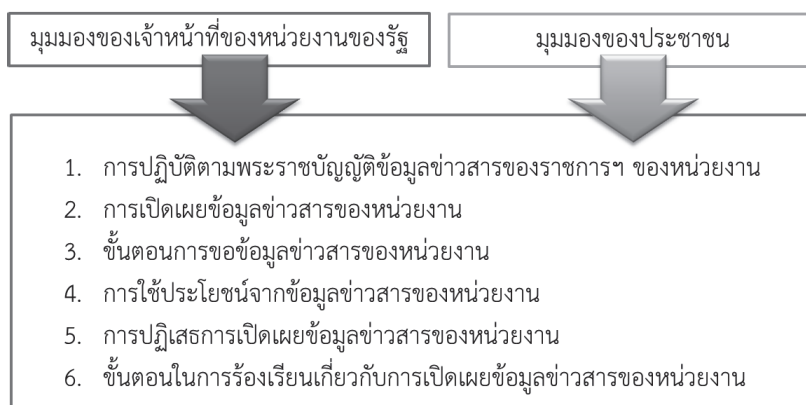
มาตรา 25 ภายใต้บังคับมาตรา 14 และมาตรา 15 บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน และเมื่อบุคคลนั้นมีคำขอเป็นหนังสือ หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้นจะต้องให้บุคคลนั้นหรือผู้กระทำการแทนบุคคลนั้นได้ตรวจดูหรือได้รับสำเนาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น

ถ้าบุคคลใดเห็นว่าข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนส่วนใดไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ให้ผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำขอเป็นหนังสือให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนนั้นได้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องพิจารณาคำขอดังกล่าว และแจ้งให้บุคคลนั้นทราบโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือลบข้อมูลข่าวสารให้ตรงตามที่มิคำขอ ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งไม่ยินยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสาร โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ และไม่ว่ากรณีใด ๆ ให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิร้องขอให้หน่วยงานของรัฐหมายเหตุคำขอของตนแนบไว้กับข้อมูลข่าวสารส่วนที่เกี่ยวข้องได้ (Official Information Act, B.E.2540, B.E.2540)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยแสดงความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนได้ดังนี้ ประชาชนจะสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับว่าหน่วยงานภาครัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด บทบาทของหน่วยงานภาครัฐในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวข้องกับเรื่องดังต่อไปนี้ ระดับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ระดับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการที่มีความถูกต้อง ชัดเจน ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน เข้าใจง่าย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ขั้นตอนการขอข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการ การใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการ การปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการ และขั้นตอนในการร้องเรียนเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการ ส่วนบทบาทของประชาชนเกี่ยวข้องกับเรื่องดังต่อไปนี้ ระดับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ของหน่วยงานราชการ ระดับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการที่มีความถูกต้อง ชัดเจน ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน เข้าใจง่าย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ขั้นตอนการขอข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการ การใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการ การปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการ และขั้นตอนในการร้องเรียนเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการ โดยความสัมพันธ์ของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมโดยใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามแก่ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือพนักงานของหน่วยงานราชการทั้งหมด 8 แห่ง จำนวน 200 คน ซึ่งได้รับการตอบรับจำนวน 200 คน แจกแบบสอบถามแก่ประชาชนที่มาติดต่อหน่วยงานราชการดังกล่าวจำนวน 200 คน ซึ่งได้รับการตอบรับจำนวน 193 คน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้บริหารระดับสูงที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานดังกล่าว รวม 15 คน โดยในบทความนี้จะนำเสนอเฉพาะส่วนของผลการวิจัยเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ของหน่วยงานของรัฐ ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์ ซึ่งได้แก่ Independent samples t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างของการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐกับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน โดยตั้งสมมติฐานในการวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ของหน่วยงานของรัฐที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนมีความคิดเห็นต่อการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนมีความคิดเห็นต่อขั้นตอนในการขอข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนมีความคิดเห็นต่อการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนมีความคิดเห็นต่อการปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 6 เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนมีความคิดเห็นต่อขั้นตอนในการร้องเรียนเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐที่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้เปิดเผยข้อมูลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ และประชาชนซึ่งเป็นผู้ขอข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐดังกล่าวมีความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ที่แตกต่างกันในทุกประเด็นสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1. สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	นัยสำคัญ ทางสถิติ
1. การปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารฯ ของ หน่วยงาน	เจ้าหน้าที่รัฐ	7.179	1.668	.000
	ประชาชน	5.150	1.8125	.000
2. การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงาน	เจ้าหน้าที่รัฐ	7.696	1.6757	.000
	ประชาชน	5.846	1.7545	.000
3. ขั้นตอนการขอข้อมูลข่าวสารของหน่วยงาน	เจ้าหน้าที่รัฐ	7.639	1.6099	.000
	ประชาชน	5.882	1.7659	.000
4. การใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของ หน่วยงาน	เจ้าหน้าที่รัฐ	6.845	1.8706	.000
	ประชาชน	5.565	1.9968	.000
5. การปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของ หน่วยงาน	เจ้าหน้าที่รัฐ	6.847	1.8713	.000
	ประชาชน	5.561	2.0556	.000
6. ขั้นตอนในการร้องเรียนการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารของหน่วยงาน	เจ้าหน้าที่รัฐ	7.036	1.7623	.000
	ประชาชน	6.058	2.4171	.000

ประเด็นแรก เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่า หน่วยงานราชการมีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ อยู่ในระดับมาก แต่ประชาชนเห็นว่า หน่วยงานราชการนั้นมีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ อยู่ในระดับปานกลาง ข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานประเมินตนเองว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ อยู่ในระดับปานกลาง และประชาชนประเมินตนเองว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ อยู่ในระดับน้อย นอกจากนี้ ประชาชนยังเห็นว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ มีความสำคัญต่อตนเองอยู่ระดับปานกลาง และเห็นว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเองอยู่ระดับปานกลางอีกด้วย

ประเด็นที่สอง เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่า หน่วยงานราชการมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอยู่ระดับมาก แต่ประชาชนเห็นว่า หน่วยงานราชการนั้นมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอยู่ระดับปานกลาง เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานราชการเปิดเผยนั้นมีความถูกต้องและชัดเจน มีความครบถ้วน มีความเป็นปัจจุบัน มีการใช้ภาษาที่ประชาชนผู้สืบค้นข้อมูลเข้าใจได้ง่าย และประชาชนสามารถนำข้อมูลนั้นไปใช้ประโยชน์ได้จริงอยู่ระดับมากในทุกข้อ แต่ประชาชนเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานราชการเปิดเผยนั้นมีความถูกต้องและชัดเจน มีความครบถ้วน มีความเป็นปัจจุบัน มีการใช้ภาษาที่ประชาชนผู้สืบค้นข้อมูลเข้าใจได้ง่าย และประชาชนสามารถนำข้อมูลนั้นไปใช้ประโยชน์ได้จริงอยู่ระดับปานกลางในทุกข้อ

ประเด็นที่สาม เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่า หน่วยงานราชการมีขั้นตอนในการขอข้อมูลข่าวสารที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอยู่ที่ระดับมาก แต่ประชาชนเห็นว่า หน่วยงานราชการนั้นมีขั้นตอนในการขอข้อมูลข่าวสารที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอยู่ที่ระดับปานกลาง เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานเปิดเผยนั้น ประชาชนสามารถสืบค้น ขอดู หรือเข้าถึงข้อมูลโดยง่ายและสะดวก เข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว เข้าถึงข้อมูลผ่านช่องทางที่หลากหลาย เข้าถึงข้อมูลโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายหรือเสียค่าใช้จ่ายน้อย และหน่วยงานอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอยู่ที่ระดับมากในทุกข้อ แต่ประชาชนเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานเปิดเผยนั้น ตนเองสามารถสืบค้น ขอดู หรือเข้าถึงข้อมูลโดยง่ายและสะดวก เข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว เข้าถึงข้อมูลผ่านช่องทางที่หลากหลาย เข้าถึงข้อมูลโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายหรือเสียค่าใช้จ่ายน้อย และหน่วยงานอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอยู่ที่ระดับปานกลางในทุกข้อ

ประเด็นที่สี่ เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่า ประชาชนมีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของราชการอยู่ที่ระดับปานกลางค่อนข้างมาก แต่ประชาชนเห็นว่าตนเองนั้นใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารของราชการอยู่ที่ระดับปานกลางค่อนข้างน้อย เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเห็นว่า ประชาชนสืบค้นหรือขอข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ขอข้อมูลเรื่องธุรกิจ และขอข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของภาครัฐอยู่ที่ระดับมากในทุกข้อ ยกเว้นขอข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ชุมชน และสังคมอยู่ที่ระดับปานกลาง แต่ประชาชนเห็นว่าตนเองสืบค้นหรือขอข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ขอข้อมูลเรื่องธุรกิจ ขอข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ชุมชน และสังคม และขอข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของภาครัฐอยู่ที่ระดับปานกลางในทุกข้อ

ประเด็นที่ห้า เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นเห็นว่า หน่วยงานราชการมีการปฏิเสธเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนตามที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ กำหนดอยู่ที่ระดับปานกลางค่อนข้างมาก แต่ประชาชนเห็นว่า หน่วยงานราชการนั้นมีการปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ กำหนดอยู่ที่ระดับปานกลางค่อนข้างน้อย เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเห็นว่า หน่วยงานราชการมีการแจ้งเหตุผลในการปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนและมีการปรับปรุงการให้บริการแก่ประชาชนอยู่ในระดับมาก และมีการแจ้งปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วอยู่ที่ระดับปานกลาง แต่ประชาชนเห็นว่า หน่วยงานราชการมีการแจ้งเหตุผลในการปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชน แจ้งปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลแก่ประชาชนอย่างรวดเร็ว และมีการปรับปรุงการให้บริการแก่ประชาชนให้ดีขึ้นอยู่ที่ระดับปานกลางในทุกข้อ

ประเด็นสุดท้าย เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นเห็นว่า ขั้นตอนในการร้องเรียนเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอยู่ที่ระดับมาก แต่ประชาชนเห็นว่า ขั้นตอนในการร้องเรียนเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอยู่ที่ระดับปานกลาง เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเห็นว่า ประชาชนสามารถร้องเรียนหน่วยงานราชการได้โดยง่ายและสะดวก ร้องเรียนได้อย่างรวดเร็ว ร้องเรียนได้โดยผ่านช่องทางที่หลากหลาย และร้องเรียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายหรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยอยู่ที่ระดับมากในทุกข้อ แต่ประชาชนเห็นว่า ตนเองสามารถร้องเรียนหน่วยงานราชการได้โดยง่ายและสะดวก ร้องเรียนได้อย่างรวดเร็ว ร้องเรียนได้โดยผ่านช่องทางที่หลากหลาย และร้องเรียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายหรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยอยู่ที่ระดับปานกลางในทุกข้อ

อภิปรายผล

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ คำนึงถึงสิทธิของประชาชนได้ดีในระดับหนึ่ง พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ให้สิทธิแก่ประชาชนในการขอข้อมูลประเภทต่าง ๆ เช่น กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ นโยบาย หรือแผนงานต่าง ๆ ซึ่งก่อนหน้านี้ยังไม่มีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการได้ยาก หรือไม่มีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวได้เลย หน่วยงานของรัฐเองก็ต้องไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเพราะไม่มีอำนาจ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ยังมีทางออกในการแก้ไขข้อขัดแย้งต่าง ๆ เช่น มาตรา 13 ระบุว่า ผู้ใดเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 7 หรือไม่จัดข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ตามมาตรา 9 หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ตนตามมาตรา 11 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า หรือเห็นว่าตนไม่ได้ความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันควร ผู้นั้นมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการ เว้นแต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการมีคำสั่งไม่ให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 15 หรือคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตามมาตรา 17 หรือคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา 25 (Official Information Act, B.E.2540, B.E.2540) ดังนั้น จะเห็นได้ว่า หากประชาชนรู้ข้อกฎหมาย เมื่อคณะกรรมการมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูล ประชาชนจะรู้ว่ามีช่องทางให้สามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ ตรงกันข้าม หากประชาชนไม่รู้ข้อกฎหมาย ก็จะไม่กล้าทำอะไรต่อหรือเลือกที่จะไปฟ้องร้องหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่รัฐรายบุคคลแทน ซึ่งจะไปเพิ่มความขัดแย้งและความไม่ไว้วางใจกันระหว่างภาครัฐกับประชาชนให้มากขึ้นไปอีก ดังนั้น การรับรู้เรื่องเกี่ยวกับข้อกฎหมายจึงเป็นสิ่งที่พื้นฐานที่ประชาชนต้องรู้ ซึ่งความตระหนักรู้สิทธิของประชาชนนั้นขึ้นอยู่กับการศึกษา อาชีพ และความจำเป็นในการใช้ข้อมูล เช่น ผู้ประกอบอาชีพค้าขายอาจจะมีความสนใจหรือตื่นตัวเรื่องพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ น้อยกว่านักธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่จำเป็นต้องรู้กฎหมายเหล่านี้มากเพราะกระทบกับตนเองโดยตรง เช่น ต้องรู้ข้อมูลราคาประเมินที่ดินจากกรมที่ดินหรือต้องการรู้บริเวณที่ดินที่ถูกเวนคืน

อย่างไรก็ตาม จากการวิจัยพบว่า ประชาชนไม่มีความรู้และความเข้าใจที่เพียงพอและถูกต้องเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ อีกทั้งยังให้ความสำคัญและตื่นตัวในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิของตนเองตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ในระดับต่ำ ยกเว้นแต่กรณีที่เรื่องนั้นกระทบกับสิทธิของตนเองโดยตรง เช่น ต้องการเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคล ต้องการทราบผลการสอบสวน ผลการตัดสินการสอบเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง หรือสอบรับเข้าทำงานต่าง ๆ ซึ่งถ้าเรื่องนั้นไม่กระทบกับตนเองแล้วก็ไม่ได้มีความสนใจ อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ให้ความคุ้มครองประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนจำเป็นต้องรู้ ว่าตนเองนั้นมีสิทธิรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการได้ทางช่องทางไหน ตามมาตราใดที่กฎหมายกำหนด หรือหากหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดแล้วสามารถร้องเรียนต่อใคร ผ่านช่องทางใด และภายในระยะกี่วัน นอกจากข้อมูลข่าวสารที่กระทบต่อตนเองโดยตรงแล้ว สิทธิของประชาชนอีกอย่างหนึ่งที่ควรทำคือ การหาข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐบาล เพื่อใช้ในการช่วยตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐบาลว่ามีความโปร่งใส มีความยุติธรรมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง สมเหตุสมผลหรือไม่ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับแผนงาน งบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น

นอกจากนี้ ประชาชนเห็นว่า หน่วยงานราชการไม่ได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ และให้บริการประชาชนได้อย่างดีพอ ปัญหาที่ประชาชนพบเจอปัญหาแรกคือ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการ ประชาชนเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานเปิดเผยนั้นมีปัญหาเรื่องความถูกต้องและชัดเจน ความครบถ้วน ความเป็นปัจจุบัน ใช้ภาษาที่ประชาชนผู้สืบค้นข้อมูลเข้าใจได้ยาก และประชาชนไม่สามารถนำข้อมูลนั้นไปใช้ประโยชน์ได้จริง ปัญหาที่สองคือ ขั้นตอนในการขอข้อมูลข่าวสารของราชการที่ควรอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

ประชาชนเห็นว่า ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานเปิดเผยนั้น ตนเองสามารถสืบค้น ขอดูหรือเข้าถึงข้อมูลโดยยากและไม่สะดวก ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว โดยผ่านช่องทางที่หลากหลาย โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายหรือเสียค่าใช้จ่ายน้อย และหน่วยงานไม่ได้อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างเพียงพอ ปัญหาที่สามคือ การปฏิเสธเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนตามที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ กำหนด ประชาชนเห็นว่า หน่วยงานราชการมีการแจ้งปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนได้อย่างไม่ชัดเจนและล่าช้า และควรมีการปรับปรุงการให้บริการแก่ประชาชนให้ดีขึ้น ปัญหาสุดท้ายคือ ขั้นตอนในการร้องเรียนเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ประชาชนเห็นว่า ตนเองประสบปัญหาในการร้องเรียนหน่วยงานราชการได้โดยขั้นตอนนั้นเข้าใจยาก ไม่สามารถร้องเรียนได้อย่างรวดเร็ว โดยผ่านช่องทางที่หลากหลายและไม่เสียค่าใช้จ่ายหรือเสียค่าใช้จ่ายน้อย ปัญหาดังกล่าวเป็นการสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนว่า หน่วยงานของรัฐควรมีการปรับปรุงการดำเนินงานเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการเปิดเผยและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารภาครัฐ

ปัจจุบัน จำนวนประชาชนที่นิยมที่จะเข้าไปหาข้อมูลทางเว็บไซต์มากกว่าเข้าไปที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางกายภาพที่จัดไว้ที่หน่วยงาน เนื่องจากมีความสะดวก ประหยัดเวลา และประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง หน่วยงานภาครัฐบางแห่งจึงเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องมีศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางกายภาพ หรือไม่เห็นด้วยกับการที่ต้องจัดศูนย์ข้อมูลข่าวสารในห้องสมุด โดยการพิมพ์และจัดแฟ้มเอกสารที่ต้องเปิดเผยข้อมูลตามมาตรา 7 และมาตรา 9 นั้นเป็นการซ้ำซ้อนกับที่ต้องสแกนและอัปโหลดในเว็บไซต์ของหน่วยงานอยู่แล้ว ผู้วิจัยเสนอว่า การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐผ่านทางเว็บไซต์นั้นต้องมีรายละเอียดที่ถูกต้อง ชัดเจน และครบถ้วน ต้องมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน ต้องสามารถสืบค้นข้อมูลเก่าย้อนหลังได้ ต้องสามารถสืบค้นข้อมูลได้ง่าย ไม่ซับซ้อน และเว็บไซต์ต้องมีความน่าสนใจให้เข้าไปสืบค้นข้อมูล นอกจากนี้ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางกายภาพต้องเป็นแหล่งข้อมูลให้กับประชาชน โดยเฉพาะกรณีที่ประชาชนมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานหรือต้องการคำแนะนำในการเข้าถึงข้อมูลเรื่องต่าง ๆ เช่น ข้อมูลที่เปิดเผยตามมาตรา 7 หรือมาตรา 9 ของหน่วยงานไม่ได้มีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน หรือเข้าไปสืบค้นข้อมูลแล้วแต่หาไม่เจอว่าข้อมูลอยู่ที่ไหน โดยศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางกายภาพนั้นควรอยู่ที่ชั้น 1 ของอาคารและมีป้ายบอกที่ชัดเจนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่มาติดต่อขอข้อมูล นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ที่ประจำที่ศูนย์ข้อมูลที่มีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ เป็นอย่างดี มีการกำหนดหน้าที่และลักษณะงานของผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และมีทักษะในการพูดคุยและติดต่อสื่อสารกับประชาชน ปัจจุบันเหล่านี้จะช่วยเพิ่มความเข้าใจในข้อกฎหมายและลดข้อสงสัยเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงาน ซึ่งจะช่วยลดการร้องเรียนหน่วยงานให้น้อยลง เช่น ให้ความรู้แก่ประชาชนว่า ข้อมูลประเภทใดที่หน่วยงานเปิดเผยได้หรือไม่ได้ พร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลว่าเพราะเหตุใด และให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและขั้นตอนของประชาชนในการร้องเรียนเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ

หน่วยงานภาครัฐควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ หลายหลายช่องทาง เพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ และความตื่นตัวในสิทธิของประชาชนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ทางหน้าเว็บไซต์และการเชื่อมโยง (link) ของส่วนราชการทุกหน่วยงาน ทางบอร์ดประชาสัมพันธ์ ประกาศ จดหมายข่าวหรือวารสาร การจัดนิทรรศการ หรือการประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์หรือวิทยุกระจายเสียงเพื่อให้เข้าถึงประชาชนทั่วไปเหมือนกับการประชาสัมพันธ์ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคหรือกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่มีการประชาสัมพันธ์เป็นประจำ รวมทั้งเพิ่มช่องทางการ

รับฟังความคิดเห็นหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลของส่วนราชการทุกหน่วยงาน เช่น การส่งจดหมายทางไปรษณีย์ การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือโทรสาร ซึ่งสามารถทำได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐที่ประชาชนเข้ามาติดต่อขอข้อมูลข่าวสารควรพยายามสร้างความเข้าใจเรื่องการเปิดเผยข้อมูลกับประชาชนและให้ความรู้เรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแก่ประชาชนด้วย ได้แก่ กฎหมาย หลักเกณฑ์ ระเบียบ และขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ขั้นตอนในการขอข้อมูลข่าวสาร การปฏิเสธการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และขั้นตอนในการร้องเรียนเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น ประชาชนเข้ามาขอข้อมูลเกี่ยวกับการประกวดราคา การสอบราคา หรือการจัดซื้อจัดจ้าง แต่ถ้าไม่มีความรู้เรื่องหลักเกณฑ์หรือขั้นตอนในเรื่องดังกล่าวอาจทำให้ไม่เข้าใจข้อมูลที่เปิดเผยหรือไม่สามารถนำข้อมูลที่เปิดเผยไปใช้ประโยชน์ได้เต็มที่

สรุปผล

การบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาลนั้น หน่วยงานราชการต้องดำเนินการด้วยความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ มีความโปร่งใส และต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงาน เพื่อให้ประชาชนที่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและนำข้อมูลนั้นไปใช้ประโยชน์ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ตลอดระยะเวลาสี่สิบปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้เห็นความสำคัญและผลักดันนโยบายเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐหลายนโยบาย หนึ่งในนโยบายที่สำคัญ ได้แก่ การบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ซึ่งมีเจตนารมณ์ให้ประชาชนมีโอกาสดำเนินการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐ

จากการวิจัยพบว่า พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ คุ่มครองสิทธิของประชาชนได้ดีในระดับหนึ่ง เนื่องจากให้สิทธิแก่ประชาชนในการขอข้อมูลประเภทต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ อย่างไรก็ตาม ประชาชนไม่มีความรู้และความเข้าใจที่เพียงพอและถูกต้องเกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ อีกทั้งยังให้ความสำคัญและตื่นตัวในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิของตนเองตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ในระดับต่ำ ยกเว้นแต่กรณีที่เรื่องนั้นกระทบกับสิทธิของตนเองโดยตรง นอกจากนี้ ประชาชนเห็นว่า หน่วยงานราชการไม่ได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ และให้บริการประชาชนได้อย่างดีพอ ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการที่มีปัญหาเรื่องความถูกต้องและชัดเจน ความครบถ้วน ความเป็นปัจจุบัน ใช้ภาษาที่ประชาชนผู้สืบค้นข้อมูลเข้าใจได้ยาก และประชาชนไม่สามารถนำข้อมูลนั้นไปใช้ประโยชน์ได้จริง ขั้นตอนในการขอข้อมูลข่าวสารของราชการฯ ไม่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน การปฏิเสธเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนตามที่พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ กำหนดที่ไม่ชัดเจนและล่าช้า และขั้นตอนในการร้องเรียนเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานที่ไม่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเพิ่มระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนดังนี้ การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานของรัฐผ่านทางเว็บไซต์นั้นต้องมีรายละเอียดที่ถูกต้อง ชัดเจน และครบถ้วน ต้องมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน ต้องสามารถสืบค้นข้อมูลเก่าย้อนหลังได้ ต้องสามารถสืบค้นข้อมูลได้ง่าย ไม่ซับซ้อน และเว็บไซต์ต้องมีความน่าสนใจให้เข้าไปสืบค้นข้อมูล นอกจากนี้ หน่วยงานของรัฐต้องมีศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางกายภาพซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลให้กับประชาชน มีเจ้าหน้าที่ที่ประจำที่ศูนย์ข้อมูลที่มีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ เป็นอย่างน้อย นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ และเพิ่มช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลของส่วนราชการ เพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ และความตื่นตัวในสิทธิของประชาชนตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ

References

- Global Open Data Index. (2016). *Place Overview*. Retrieved December 1, 2016 from <https://index.okfn.org/>.
- Official Information Act, B.E.2540. (B.E.2540). *Royal Thai Government Gazette*. Volume 114 No. 46 Kor. Office of the Official Information. (B.E.2549). *Sitti Rubru Khomoon Khaosarn Khong Prachachon*. 2nd edition. Bangkok: Samcharoen.
- Transparency International. (2016). *Corruption by Country*. Retrieved December 1, 2016 from <https://www.transparency.org/>.